

ΟΙ ΡΩΣΟΙ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΚΑΙ Ο ΤΣΑΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Β΄

Μέρος Η΄ (Τελευταίον)

ΜΕ ΤΗΝ ΧΑΡΙ τοῦ Κυρίου μας, κλείνουμε πρὸς τὸ παρὸν τὴν σειρά τῶν ἄρθρων μας ἐπὶ τῆς ἐπισήμου Ἀνακηρύξεως τῶν Ἁγίων Νεομαρτύρων τῆς Ρωσίας ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας τῆς Διασπορᾶς στὴν Νέα Ὑόρκη, κατὰ τὸ ἔτος 1981.

Ἐχουν παρέλθει εἴκοσι πέντε ἔτη ἀπὸ τὸ ὄντως ἱστορικὸ γεγονός τῆς Διακηρύξεως αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν πρώτη δημοσίευσί τῆς ἐργασίας αὐτῆς. Ἐκτοτε, πολλὰ πράγματα ἔχουν ἀλλάξει καὶ δικαιώθησαν πλήρως οἱ ἐκφρασθεῖσες θέσεις μας ἐπὶ τῆς Ἁγιότητος τῶν Ρώσων Νέων Μαρτύρων τοῦ Κ΄ αἰῶνος, ἰδιαίτερος δὲ τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Βασιλομάρτυρα Νικόλαον Β΄.

Τότε, ἐπὶ τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστώτος, δύο ἐπιφανεῖς Κληρικοὶ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας, παρὰ τὸν διωγμὸν τὸν ὁποῖον ὑφίσταντο,

ἐμαρτύρησαν δημοσίως καὶ μετὰ παρρησίας, ἀλλὰ καὶ μὲ προφητικὴ διορατικότητα, πόσον ἦταν θεάρεστη καὶ σύμφωνη μὲ τὴν συνείδησι τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἡ Ἀνακήρυξις τῶν Νεομαρτύρων.

Ὁ Ἱερεὺς π. Γλέμπ Γιακούιν ἐδήλωσε:

«Πιστεύω, ὅτι ἡ Ἀνακήρυξις τῶν Νεομαρτύρων καὶ Ὁμολογητῶν τῆς Ρωσίας θὰ ἀλλάξη ριζικῶς τὴν ἱστορικὴ πορεία τῆς Ρωσίας καὶ ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου... Πιστεύω στὴν σύντομη ἀνάστασι τῆς Ρωσίας. Εἶθε νὰ ἀκούσῃ, ὅπως ὁ τετραήμερος Λάζαρος, τὴν θαυματουργικὴ κλῆσι τοῦ Παντοδυνάμου Κυρίου: “Δεῦρο ἔξω!”».

Καὶ ὁ π. Δημήτριος Ντοϋτκο, στὴν μαρτυρία τοῦ ὁποῦ ἀναφερθήκαμε στὸ *Μέρος Ε΄* τῶν ἄρθρων μας, ἔγραφε:

«Ἡ φοβερὰ δοκιμασία τῆς Ρωσίας δὲν εἶναι δοκιμασία μόνο τῆς Ρωσίας, ἀλλὰ ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου. Γρήγορα θὰ ἀρχίσουν νὰ ὀμιλοῦν οἱ Ρῶσοι Μάρτυρες. Ὁ λόγος τῶν Ρώσων Μαρτύρων εἶναι ὁ νέος λόγος τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ ἀληθινὴ εἰκόνα τῆς Ρωσίας εἶναι ἡ ἁγία Ρωσία».

* * *

ΜΕΤΑ ἀπὸ ὀλίγα χρόνια ἐπακολούθησε ἡ διάλυσις τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως καὶ οἱ πιστοὶ ἐντὸς τῆς Ρωσίας ἄρχισαν μίᾳ ἐργώδη προσπάθεια, γιὰ τὴν συλλογὴ δεδομένων-μαρτυριῶν, πρὸς ἔκδοσιν τῶν Ἀθλημάτων καὶ Θαυμάτων τῶν Ἁγίων Νέων Μαρτύρων.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν σχετικῶν βιβλίων, περιοδικῶν καὶ ἄλλων ἐντύπων, περιήλθε στὰ χέρια μας ὁ 5ος τόμος μιᾶς ἀνθολογίας τῶν Θαυμάτων τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, μὲ τίτλο: *«Μὲ τὰς εὐχὰς τοῦ Ἁγίου Τσάρου»* (Μόσχα 2000, σελίδες 255), ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει διηγήσεις Θαυμάτων ἀπὸ εὐσεβεῖς Ὁρθοδόξους πάσης ἡλικίας καὶ τάξεως ἀπὸ ὅλες σχεδὸν τὶς περιοχὰς τῆς ἀχανοῦς Ρωσίας, μὲ τὴν θερμὴ παράκλησι πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας νὰ προβῆ καὶ αὐτὸ

“ВЕРЮ ЧТО ПРОСЛАВЛЕНИЕ
НОВОМУЧЕНИКОВ И ИСПОВЕД-
НИКОВ РОССИЙСКИХ
КОРЕННЫМ ОБРАЗОМ
ИЗМЕНИТ ДАЛЬНЕЙ-
ШИЙ ХОД ИСТО-
РИЧЕСКИХ СУДЕБ
РОССИИ И ВСЕГО
МИРА...

...ВЕРЮ В СКОРОЕ
ВОСКРЕШЕНИЕ РОССИИ.
“ДА УСЛЫШИТ ОНА, ПО-
ДОБНО ЧЕТВЕРОДНЕВНО-
МУ СМЕРЯЩЕМУ ЛАЗАРУ ЧУ-
ДОДЕЙСТВЕННЫЙ ПРИЗЫВ —
ВСЕМОГУЩЕГО ГОСПОДА: ...
... ГРАДИ ВОН !”

СВЯЩЕННИК ГЛЕБ ЯКУНИН

**ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ !
ВОИСТИНУ ВОСКРЕСЕ !**

ТРУДНЫЙ ОПЫТ РОССИИ —

ЭТО НЕ ТОЛЬКО
ОПЫТ ДЛЯ РУССКИХ
ЭТО ОПЫТ ДЛЯ
ВСЕГО МИРА .
СКОРО ДОЛЖНЫ
БУДУТ ЗАГО —
ВОРИТЬ РУССКИЕ
МУЧЕНИКИ .

СЛОВО РУССКИХ
МУЧЕНИКОВ — ЭТО
НОВОЕ СЛОВО
ХРИСТИАНСТВА .
ПРАВДИВАЯ КАРТИНА
РОССИИ — СВЯТАЯ РУСЬ .

СВЯЩЕННИК АМИТРИЙ ДУДКО

**СВЯТЫЕ НОВОМУЧЕНИКИ
И ИСПОВЕДНИКИ РОС-
СИЙСКИЕ МОЛИТЕ БОГА
О НАС !**

στην Ἀνακηρύξι τῶν Νέων Μαρτύρων εἰδικὰ τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας.

Θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ κατακλείσουμε τὸ παρὸν τελευταῖο ἄρθρο μας μὲ τοὺς λόγους τῶν ἰδίων τῶν Νεο-Μαρτύρων, ὥστε ὁ ἀναγνώστης νὰ συναγάγῃ τὰ ἰδικὰ του συμπεράσματα, παραπέμποντες στὸ μέλλον τὴν δημοσίευσί τοῦ πλουσίου καὶ διδακτικοῦ ὑλικοῦ τῆς Ἀνθολογίας, ἀλλὰ καὶ εὐρύτερα τῶν ποικίλων πηγῶν.

* * *

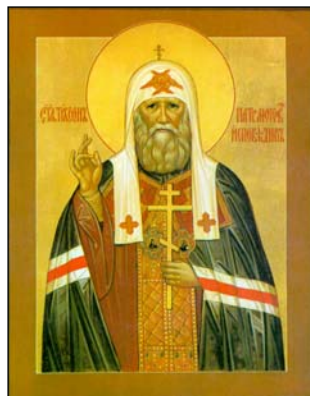
α) ΩΣ ΠΡΩΤΗ μαρτυρία, παρουσιάζουμε τὴν Ὁμιλία τοῦ Ὁμολογητοῦ Ἁγίου Τύχωνος, Πατριάρχου Μόσχας (+1925), τὴν ὁποία ἐξεφώνησε μετὰ δακρύων κατὰ τὸ πρῶτο μνημόσυνο τοῦ φονευθέντος Τσάρου, ἀμέσως μετὰ τὴν κυκλοφορία παραπλανητικῶν εἰδήσεων ὑπὸ τῶν μπολσεβίκων.

Εἶναι ἀξιοσημεῖωτον, ὅτι ἡ ἱστορική καὶ πολυσήμαντος αὐτὴ Ὁμιλία περιελήφθη στὰ *Πρακτικὰ* τῆς Μεγάλης Συνόδου τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας στὴν Μόσχα (1917-1918), μὲ τὴν ἐγκρίσι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τὴν παρατήρησι, ὅτι ἐκφράζει τὸ χριστιανικὸ καθῆκον, οὐδόλως δὲ πολιτικὲς ἀπόψεις.

Ὁμιλία ἀπὸ στήθους τοῦ Ἁγιωτάτου Πατριάρχου Τύχωνος, κατὰ τὴν Θεία Λειτουργία τῆς 8ης Ἰουλίου 1918, στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῆς Εἰκόνας τῆς Παναγίας τοῦ Καζάν στὴν Μόσχα¹

«Μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτὸν» (Λουκ. ια´ 28).

Αὐτοὶ οἱ λόγοι, οἱ ὁποῖοι μόλις ἀνεγνώσθησαν ἀπὸ τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον, ἐλέχθησαν παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅταν μία γυνὴ ἀπὸ τὸ πλῆθος, ἀπὸ ἐπίδρασιν ἑνὸς ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐκ τῆς διδασκαλίας Του, ἀνεφώνησε: «Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά Σε καὶ μαστοὶ οὗς ἐθήλασας» (Λουκ. ια´ 27)· δηλαδὴ, εἶναι εὐτυχῆς ἡ Μήτηρ, ἡ γεννήσασα καὶ ἀναθρέψασα ἕνα τοιοῦτον Υἱόν. Ὁ Κύριος, ὁ Ὅποῖος καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις ἐπίσης ἐτοποθέτησε τὴν πνευματικὴν συγγένειαν

ὑπεράνω τῆς φυσικῆς (Ματθ. ιβ´ 46-50), ἀπήντησε πρὸς αὐτήν: «**Μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτόν**»· δηλαδή, περισσότερο εὐτυχεῖς ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι εἶναι συγγενεῖς μου κατὰ σάρκα, εἶναι ὅσοι εὐρίσκονται πλησίον μου ἐν πνεύματι, ἀκούοντες τοὺς λόγους μου καὶ τηροῦντες αὐτούς, οἱ ὅποιοι ζοῦν ὅπως διδάσκω μὲ λόγους πῶς νὰ ζοῦν.

Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἡ εὐτυχία μας, ἡ εὐλογία μας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν τήρησιν ἐκ μέρους μας τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὴν ἐνσάρκωσιν εἰς τὰς πράξεις μας τῶν Ἐντολῶν τοῦ Κυρίου. Οἱ πρόγονοί μας ἐνεθυμοῦντο πιστῶς τὴν ἀλήθειαν αὐτήν. Εἶναι ἀληθές, ὅτι παρέβαιναν, ὡς ἄνθρωποι, τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου, ὅμως ἐγνώριζον πῶς νὰ κατανοήσουν μὲ εἰλικρίνειαν ὅτι αὐτὸ ἦτο ἀμάρτημα καὶ ἐγνώριζον πῶς νὰ μετανοοῦν δι' αὐτό.

Ἐν τούτοις, ἡμεῖς, πρὸς λύπην καὶ ἐντροπήν μας, ζῶμεν εἰς καιρούς, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ ἀνοικτὴ παράβασις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ δὲν θεωρεῖται πλέον ὡς ἀμαρτία, ἀλλὰ δικαιολογεῖται ὡς κάτι νόμιμον.

Κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας, ἐπετελέσθη μία φρικτὴ πράξις: ὁ πρῶν Μονάρχης Νικόλαος Ἀλεξάνδροβιτς ἐξετελέσθη, συμφώνως πρὸς ἀπόφασιν τοῦ Οὐραλιανοῦ Σοβιὲτ τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Ἐργαζομένων καὶ Στρατιωτῶν, τὸ δὲ ὑψιστον ὄργανον τῆς Κυβερνήσεώς μας – ἡ [Κεντρικὴ] Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ – ἐνέκρινεν αὐτήν καὶ τὴν εθεώρησεν ὡς νόμιμον πράξιν.

Παρὰ ταῦτα, ἡ Χριστιανικὴ μας συνείδησις, καθοδηγουμένη ἀπὸ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, δὲν δύναται νὰ συμφωνήσῃ μὲ αὐτήν. Ὑποτασσόμενοι εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ καταδικάσωμεν τὴν πράξιν αὐτήν· εἰ δ' ἄλλως, τὸ αἷμα τοῦ ἐκτελεσθέντος θὰ ἐπιπέσῃ καὶ ἐφ' ἡμᾶς, ὅχι δὲ μόνον ἐπὶ τοὺς ἐπιτελέσαντας τὴν πράξιν αὐτήν.

Δὲν θὰ ἀποτιμῆσωμεν καὶ κρίνωμεν ἐδῶ τὰς πράξεις τοῦ πρῶν Μονάρχου· ἡ ἀπαθὴς κρίσις αὐτοῦ ἀνήκει εἰς τὴν ἱστορίαν, ἐνῶ Αὐτὸς ὁ ἴδιος τώρα ἴσταται ἐνώπιον τῆς ἀπροσωπολήπτου Κρίσεως τοῦ Θεοῦ. Παρὰ ταῦτα,

γνωρίζομεν ὅτι, ὅταν παρητήθη τοῦ θρόνου, ἔπραξε τοῦτο ἔχων ὑπ' ὄψιν του τὸ καλὸν τῆς Ρωσίας καὶ ἐξ ἀγάπης πρὸς αὐτήν. Μετὰ τὴν παραίτησίν του, θὰ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ μίαν ἀσφαλῆ καὶ σχετικῶς ἡρεμον ζωὴν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅμως δὲν ἔπραξε τοῦτο, ἐπιθυμῶν νὰ συμμετάσχη εἰς τὸ πάθος τῆς Ρωσίας. Δὲν προέβη εἰς τίποτε, προκειμένου νὰ βελτιώσῃ τὴν θέσιν του· χωρὶς νὰ παραπονεθῆ, ὑπετάγη εἰς τὴν “μοῖραν”... Καὶ ἐντελῶς αἰφνίδια, κατεδικάσθη εἰς ἐκτέλεσιν, κάπου εἰς τὰ βάθη τῆς Ρωσίας, ἀπὸ μίαν μικρὰν σπεῖραν, ὅχι δὲ διὰ κάποιαν ἐνοχὴν του, ἀλλὰ μόνον ἐπειδὴ ὑποθετικὰ κάποιος ἤθελε νὰ τὸν συλλάβῃ². Αὐτὴ ἡ διαταγὴ ἐξετελέσθη καὶ αὐτὴ ἡ πράξις –μετὰ τὴν διάπραξιν τῆς ἐκτελέσεως– ἐνεκρίθη ἀπὸ τὴν ὑψίστην κυβερνητικὴν ἐξουσίαν.

Ἡ συνειδήσις μας δὲν δύναται νὰ εἰρηνεύσῃ μὲ τοῦτο, ὡς Χριστιανοὶ δὲ καὶ υἱοὶ τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ διακηρύξωμεν τοῦτο πρὸς ἅπαντας διὰ νὰ τὸ ἀκούσουν. Ἄς μᾶς χαρακτηρίσουν ἀντεπαναστάτας, ἄς μᾶς ρίψουν εἰς τὴν φυλακὴν, ἄς μᾶς φονεύσουν. Εἴμεθα προετοιμασμένοι νὰ ὑπομείνωμεν πάντα ταῦτα μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Σωτῆρος μας θὰ ἰσχύσουν ἐπίσης καὶ εἰς ἡμᾶς: «**Μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτόν**».

* * *

β) ΥΠΑΡΧΟΥΝ πολλὰ ἐνδείξεις, ὅτι ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια εἶχε πλήρη ἐπίγνωσι, ὅτι ἀνέμενε Αὐτὴν μαρτυρικὸ τέλος καὶ ἐτοιμάζετο συνειδητὰ πρὸς τοῦτο· τὸ μόνον, τὸ ὁποῖο ἐφοβεῖτο ἦταν νὰ μὴν χωρίσουν Αὐτὴν οἱ μπολσεβίκοι ἀπὸ τὴν ἀγαπητὴ Ρωσίαν μὲ ἐξορία στὸ ἐξωτερικόν.

Ἄννα Βυρούμπωβα (1884-1964).

Τὸν «ἑσωτερικὸ κόσμος», τὴν πνευματικὴν κατάστασι, τῶν μελῶν τῆς Οἰκογενείας, τὰ ὁποῖα ἦσαν μεταξύ τους βαθειὰ συνδεδεμένα, ἐξέφραζε καθαρὰ ἡ Τσαρίνα Ἀλεξάνδρα στὶς ἐμπιστευτικὰς ἐπιστολὰς τῆς πρὸς τὴν γνήσια καὶ ἀδελφικὴ φίλη τῆς Ἄννα Βυρούμπωβα³, μὲ τὴν παράκλησι μάλιστα νὰ καύσῃ αὐτὰς, ὥστε νὰ μὴ προκαλέσουν «καταστάσεις».

Ἡ εὐσεβὴς Βασίλισσα, ἐξόριστη στὴν πόλι Τομπόλσκ τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ Αὐγούστου 1917 μέχρι τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1918, φυλακισμένη σὲ ἓνα σπίτι τῆς πόλεως μὲ πολλὰ στερήσεις, ἀνοίγει τὴν δοκιμαζομένη καρδιά της ἐνώπιον τῆς φίλης της, ἡ ὁποία περνοῦσε ἐπίσης φοβερὰς δοκιμασίες στὴν μακρυνὴ Πετρούπολι, ἐνῶ τὸ μέτωπο κατὰ τῶν Γερμανῶν διαλύεται καὶ τὰ στρατεύματα τοῦ ἐχθροῦ εἰσέρχονται βαθειὰ στὸ ρωσικὸ ἔδαφος, καὶ ὁλόκληρη ἡ Ρωσία μαστίζεται ἀπὸ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ἀπὸ μίση, προδοσίες, βία, φρικτὰ ἐγκλήματα καὶ πρωτάκουστες ἱεροσυλίες.

Τὰ ἀκόλουθα ἀποσπάσματα ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῆς Τσαρίνας πρὸς τὴν Βυρούμπωβα εἶναι ἀρκετὰ ἐνδεικτικὰ καὶ σαφῆ τοῦ ὑψηλοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου αὐτῆς καὶ ὅλης τῆς Οἰκογενείας της.

* * *

« 9 Δεκεμβρίου 1917

...Σήμερα ἐορτάζεται ἡ *Εἰκόνα [τῆς Παναγίας Θεοτόκου]* “Ἀπροσδόκητος Χαρά”, τὴν ὁποία τώρα τιμῶ πάντοτε, καὶ Ἐσύ, ψυχούλα μου, κάνε τὸ ἴδιο. Εἶναι ἡ ἐπέτειος τοῦ τελευταίου ταξιδίου μας. Θυμᾶσαι πόσο εὐχάριστο ἦταν. Ἡ καλὴ Γερόντισσα ἔχει κοιμηθῆ, ἀλλὰ ἡ μορφή της εἶναι πάντοτε μαζί μου...

Ὁ Κύριος εἶναι τόσο πλησίον μας· αἰσθάνομαι τὴν ὑποστήριξι Αὐτοῦ· ἐκπλήσσομαι τακτικά, πῶς ἀντέχω πράγματα καὶ χωρισμούς, τὰ ὁποία πρὶν θὰ μὲ σκότωναν. Ὑπάρχει εἰρήνη στὴν ψυχῇ, ἂν καὶ ὑποφέρω φοβερὰ, φοβερὰ γιὰ τὴν Πατρίδα καὶ γιὰ Ἐσένα. Ὅμως κατανοῶ, ὅτι πάντως ὅλα εἶναι πρὸς τὸ καλύτερον, ἂν καὶ τίποτε περισσότερο δὲν καταλαβαίνω – ὅλοι ἔχουν τρελλαθῆ...».

• Διευκρίνιςις:

«Κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1916, ἡ Τσαρίνα ἐπισκέφθηκε τὴν πόλι Νόβγοροδ, μὲ μικρὴ συνοδίαν· ἐπισκέφθηκε τὰ στρατιωτικὰ Νοσοκομεῖα, τὰ Μοναστήρια καὶ παρευρέθη στὴν Θεία Λειτουργίαν στὸ Καθεδρικὸ Ναὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας. Στὸ Μοναστήρι “Δεσαίνου”, ἐπισκέφθηκε τὴν ἀσκήτρια Μαρία Μιχαήλοβνα στὸ μικρὸ κελλάκι της, ὅπου μὲ βαρεῖες ἀλυσίδες ἡ ἡλικιωμένη ἀσκήτρια εὐρίσκετο στὸ σιδερένιον κρεβάτι της. Μόλις εἰσηλθε ἡ Τσαρίνα, ἡ ἀσκήτρια

πρότεινε τὰ χέρια της καὶ εἶπε: “Ἰδοῦ, ἔρχεται ἡ Μάρτυς Βασίλισσα Ἀλεξάνδρα” ἡ ἀσκήτρια ἐνηγκαλίσθη τὴν Τσαρίνα καὶ τὴν εὐλόγησε. Μετὰ ἀπὸ ὀλίγες ἡμέρες ἐκοιμήθη ἡ ἀσκήτρια ἡ προσφώνησί της ὁμως προξένησε βαθεῖα ἐντύπωση στὴν Τσαρίνα» (ἀπὸ τὶς Ἀναμνήσεις τῆς Ἄννας Βυρούμπωβα).

* * *

«20 Δεκεμβρίου 1917

...Ἐχω γεράσει πλέον, ἀλλὰ αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι ἡ μητέρα τῆς χώρας αὐτῆς [Ρωσίας] καὶ ὑποφέρω, σὰν γιὰ τὸ παιδί μου· ἀγαπῶ τὴν πατρίδα μου παρ' ὅλα τὰ φρικτὰ γεγονότα καὶ ἀμαρτήματα τώρα. Ἐσὺ γνωρίζεις, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ βγάλουν τὴν ἀγάπη γιὰ τὴν Ρωσία ἀπὸ τὴν καρδιά μου, παρ' ὅλη τὴν μαύρη ἀγνωμοσύνη πρὸς τὸν Μονάρχη, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο σπαράζει τὴν καρδιά μου. Ὅμως, αὐτὸ δὲν εἶναι ὅλη ἡ χώρα. Εἶναι μία ἀρρώστια, μετὰ τὴν ὁποία [ἡ Ρωσία] θὰ λάβῃ νέες δυνάμεις. Κύριε, ἴλεως γενοῦ καὶ σῶσον τὴν Ρωσία!...»

* * *

«9 Ἰανουαρίου 1918

...Πίστευσε, ἀγαπητή μου, ὅτι καὶ τώρα Κύριος ὁ Θεὸς δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ Ἐσένα. Αὐτὸς εἶναι ἐλεήμων· σώζει τὴν ἀγαπητή, τὴν ἀγαπημένη μας Πατρίδα καὶ δὲν ὀργίζεται μέχρι τέλους. Νὰ ἐνθυμηῶσαι τὴν Παλαιὰν Διαθήκην· οἱ Ἰσραηλίται τὰ ὑπέφεραν ὅλα γιὰ τὶς ἀμαρτίες τους. Ἐφ' ὅσον ἐλησμόνησαν Κύριον τὸν Θεόν, δὲν κατῴρθωσαν νὰ διατηρήσουν εὐτυχία καὶ εὐημερία. Δὲν ἔχουν σύνεσι. Πόσο προσευχήθηκα τὴν 6η [Θεοφάνεια] νὰ στείλῃ ὁ Κύριος πνεῦμα συνέσεως, πνεῦμα φόβου Θεοῦ. Ὅλοι ἔχασαν τὰ μυαλά τους· ἡ βασιλεία τοῦ Πονηροῦ δὲν ἔφθασε ἀκόμη, ἀλλὰ τὰ παθήματα τῶν ἀθῶων μὲ σκοτώνουν...».

* * *

« 5 Φεβρουαρίου 1918

...Ὁ ἥλιος λάμπει, θερμαίνει τὴν ἡμέρα καὶ αἰσθανόμεθα ὅτι πάντως ὁ Κύριος δὲν θὰ μᾶς ἐγκαταλείψει, ὅτι θὰ μᾶς σώσει, ναί, θὰ μᾶς σώσει, ὅταν ὅλα γύρω εἶναι σκοτεινὰ καὶ ζοφερὰ καὶ χύνωνται τὰ δάκρυα. Ἡ πίστις εἶναι ἰσχυρά, τὸ πνεῦμα πρόθυμο, αἰσθάνομαι τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ. Ἄγγελέ μου, μὴ στενοχωριέσαι – ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ γίνουν. Μόνο, Θεέ μου, πόσο λυπᾶμαι γιὰ τοὺς ἀθώους, χιλιάδες τῶν ὁποίων χάνονται...».

* * *

« 2/15 Μαρτίου 1918

...Σὲ λίγο ἔρχεται ἡ ἀνοιξὶς ἔξω καὶ χαρὰ στὶς καρδιές. Ἡ ὁδὸς τοῦ Σταυροῦ, καὶ μετὰ τὸ Χριστὸς ἀνέστη! Σὲ λίγο συμπληρῶνεται ἓνας χρόνος ἀπὸ τὴν ἀποχώρησί μας ἀπὸ κοντά Σου, ἀλλὰ τί εἶναι ὁ χρόνος; Δὲν εἶναι τίποτε· ἡ ζωὴ εἶναι ματαιότης· ὅλοι ἐτοιμαζόμεθα γιὰ τὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Ἐπομένως, τίποτε δὲν εἶναι φοβερό. Μποροῦν νὰ ἀρπάξουν τὸ πᾶν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ τὴν ψυχὴ κανεὶς δὲν δύναται, ἂν καὶ ὁ διάβολος εὐρίσκεται σὲ κάθε βῆμα τοῦ ἀνθρώπου· εἶναι πονηρός· κι ἐμεῖς πρέπει νὰ τὸν πολεμήσωμε δυνατὰ· αὐτὸς καλύτερα ἀπὸ μᾶς γνωρίζει τὶς ἀδυναμίες μας καὶ τὶς ἐκμεταλλεύεται. Τὸ ἔργο μας, ὅμως, εἶναι νὰ εἴμεθα σὲ ἐγρήγοροι, νὰ μὴ ἀποκοιμηθοῦμε, ἀλλὰ νὰ πολεμήσωμε. Ὅλη ἡ ζωὴ εἶναι μία μάχη· χωρὶς αὐτὴν δὲν θὰ ὑπῆρχε ἀγώνας καὶ μισθός. Ὅλες τὶς δοκιμασίες, τὶς ὁποῖες Αὐτὸς [ὁ Κύριος] στέλνει, ἐπιτρέπει – ὅλα εἶναι πρὸς τὸ καλύτερον· παντοῦ βλέπει τὸ χέρι Του. Οἱ ἄνθρωποι Σοῦ κάνουν κάτι κακό. Ἐσὺ νὰ τὸ δέχεσαι χωρὶς γογγυσμό, καὶ Αὐτὸς θὰ στείλῃ τὸν φύλακα Ἄγγελο, τὸν παράκλητον Αὐτοῦ. Ποτὲ δὲν εἴμεθα μόνοι μας· Αὐτὸς – ὁ πανταχοῦ Παρὼν, ὁ Παντογνώστης – εἶναι ἡ αὐτο-Αγάπη. Πῶς νὰ μὴ Τὸν πιστεύσωμε; Ὁ ἥλιος λάμπει. Ἄν καὶ ὁ κόσμος ἀμαρτάνῃ καὶ ἐμεῖς ἀμαρτάνομε, σκότος

Ἡ Βασιλική Οἰκογένεια ἀπολαμβάνει τὸν ἥλιο, Τομπόσκ 1918.

καὶ πονηρία βασιλεύουν, ἀλλὰ ὁ Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης θὰ λάμψη· μόνο νὰ ἀνοιξῶμε τὰ μάτια μας, τὴν πόρτα τῆς ψυχῆς νὰ κρατήσωμε ἀνοικτή, ὥστε νὰ δεχῶμεθα τὶς ἀκτίνες τοῦ Ἡλίου αὐτοῦ μέσα μας. Ἐμεῖς Τὸν ἀγαπᾶμε, παιδάκι μου, καὶ γνωρίζομε ὅτι “οὕτω δεῖ γενέσθαι”. Μόνον, κάνε ὑπομονὴ ἀκόμη, παιδάκι μου, καὶ ἡ ὁδὴν

αὐτὴ θὰ περάσῃ· ἐμεῖς θὰ λησμονήσωμε τὰ βάσανα· θὰ μείνῃ μόνον εὐγνωμοσύνη γιὰ ὅλα. Μεγάλῃ σχολῇ. Κύριε, νὰ βοηθήσῃς αὐτούς, στοὺς ὁποίους ἡ ἀγάπη Σου δὲν εὐρίσκει χῶρο στὶς σκληρυμμένες καρδιές τους, οἱ ὅποιοι βλέπουν ὅλο κακὸ καὶ δὲν προσπαθοῦν νὰ καταλάβουν, ὅτι ὅλο αὐτὸ θὰ περάσῃ· δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀλλοιῶς· ὁ Σωτὴρ ἦλθε καὶ μᾶς ἔδειξε τὸ παράδειγμα. Ὁ ἀκολουθῶν τὴν ὁδὸν Αὐτοῦ, ἀκολουθεῖ τὴν ἀγάπῃ καὶ τὰ παθήματα, κατανοεῖ ὅλη τὴν μεγαλωσύνη τῆς Οὐράνιας Βασιλείας. – Δὲν δύναμαι νὰ γράψω· δὲν κατορθώνω νὰ ἐκφράζω μὲ λόγια αὐτό, τὸ ὁποῖο γεμίζει τὴν ψυχὴ μου, ἀλλὰ Ἐσὺ, ἡ μικρὴ μάρτυς μου, καλύτερα ἀπὸ μένα κατανοεῖς τὰ πάντα· Ἐσὺ ἀνέβηκες ὑψηλότερα στὴν κλίμακα αὐτῆ... Ζοῦμε ἐδῶ ὡσὰν νὰ μὴν εἴμεθα ἐδῶ, βλέπουμε πολλὰ μὲ ἄλλα μάτια, καὶ συμβαίνουν δυσκολίες καμμιά φορὰ μὲ ἄλλους, οἱ ὅποιοι ἂν καὶ θρησκευόνται, ὁμως κάτι τοὺς λείπει – ὄχι, ὅτι ἐμεῖς εἴμεθα καλύτεροι· ἀντιθέτως, ἐμεῖς πρέπει νὰ εἴμεθα περισσότερο συγκαταβατικοὶ πρὸς αὐτούς... Ὅργιζομαι ἀκόμη. Αὐτὴ εἶναι ἡ μεγάλη ἁμαρτία μου, ἀπίστευτη ἀφροσύνη...».

* * *

«13/26 Μαρτίου 1918

...Ἰδοὺ ἡ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστή! Καθαρισθῶμεν, ζητήσωμεν συγχώρησιν ἁμαρτιῶν διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ διὰ πάντας, καὶ θὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ ψάλωμεν εἰς ὅλην τὴν Ρωσίαν τὸ “Χριστὸς ἀνέστη!” Ἄς

έτοιμάζουμε τις καρδιές μας να δεχθούν Αυτόν, ἄς ἀνοίγωμε τις θύρες τῶν ψυχῶν μας· εἶθε νὰ κατοικήσῃ σὲ μᾶς τὸ πνεῦμα τῆς ἐγγρηγόρσεως, ταπεινοφροσύνης, ὑπομονῆς καὶ ἀγάπης καὶ σωφροσύνης· ἄς ἀποδιώχνωμε τοὺς λογισμοὺς, οἱ ὅποιοι μᾶς προσβάλλουν γιὰ πειρασμὸ καὶ ταραχή. Ἄς εἴμεθα ἄγρυπνοι στὴν σκοπιά. Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδιάς· ἄς δίνωμε στὸ Πνεῦμα ἐλευθερία νὰ ἀνέρχεται ἐλαφρὰ πρὸς τὸν οὐρανό· ἄς λάβωμε ἀκτῖνα φωτὸς καὶ ἀγάπης μέσα στὶς ἁμαρτωλὲς ψυχές μας. Ἄς ἀποδιώκωμε τὸν παλαιὸν Ἀδὰμ· ἄς ἐνδυσώμεθα τὸ ἐνδυμα τοῦ φωτός, ἀποτινάσσοντες τὴν σκόνη τοῦ κόσμου καὶ ἄς ἐτοιμασθῶμε γιὰ τὴν συνάντησι μὲ τὸν Οὐράνιο Νυμφίον. Ἐκεῖνος πάντοτε ὑποφέρει γιὰ χάρι μας καὶ μαζί μας καὶ διὰ μέσου ἡμῶν. Ἔτσι, Αὐτὸς μᾶς δίνει τὴν χεῖρα Του εἰς βοήθειαν, καὶ ἐμεῖς συμμετέχομε μὲ Αὐτόν, ὑποφέροντες χωρὶς γογγυσμοὺς ὅλες τις ὀδύνες, τὶς ὁποῖες ὁ Θεὸς μᾶς στέλνει. Γιατί νὰ μὴ πάσχωμε ἐμεῖς, ἐφ' ὅσον Αὐτός, ὁ ἀθῶος, ὁ ἀναμάρτητος, ἔπασχε ἐκουσίως; Ἄς ἐξαγοράσωμε ἐμεῖς ὅλα τὰ ἀπὸ ἑκατονταετίες ἁμαρτημάτων μας· ἄς πλύνωμε μὲ αἷμα ὅλες τὶς κηλίδες, ποὺ λερώνουν τὴν ψυχὴ μας. ὦ, παιδάκι μου, δὲν κατορθώνω νὰ τὰ γράψω· οἱ σκέψεις καὶ τὰ λόγια τρέχουν γρηγορώτερα τῆς πέννας. Συχώρησον τὰ λάθη καὶ νὰ ἐμβαθύνῃς στὴν ψυχὴ μου. Θέλω νὰ σοῦ μεταδώσω τὴν ἐσωτερικὴ αὐτὴ χαρὰ καὶ γαλήνη, μὲ τὴν ὁποῖα ὁ Θεὸς γεμίζει τὴν ψυχὴ μου – ἄραγε δὲν εἶναι αὐτὸ ἓνα θαῦμα! Δὲν φαίνεται ἀπὸ αὐτὸ ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ! – Θλιψίς ἀπεριόριστος – ὅλο αὐτὸ ποὺ ἀγαπῶ πάσχει· δὲν ὑπάρχουν ὅρια στὴν λάσπη καὶ τὴν ὀδύνη, ἀλλὰ ὁ Κύριος δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀπόγνωσι· Αὐτὸς φυλάσσει ἀπὸ τὴν ἀπελπισία, δίνει δυνάμεις, ἐμπιστοσύνη στὸ φωτεινὸ μέλλον ἀκόμη στὸν κόσμον τοῦτο.

Ἀγαπητὴ ψυχὴ, μάρτυς μου μικρῆ! Ὁ Οὐράνιος Πατὴρ ἄς θερμαίνῃ τὴν θλιμμένη ψυχὴ Σου, ἄς φωτίζη Ἐσένα μὲ τὸ οὐράνιον φῶς, σκεπάζων ὅλα τὰ τραύματά Σου μὲ ἀγάπη καὶ χαρὰ. Μὴ στενοχωριέσαι, φίλη μου! Θὰ

προσευχηθῶ γιὰ Ἐσένα στὴν λάρνακα τοῦ Ἁγίου [Ἰωάννου τοῦ Τομπόσκ], νὰ ἐνδυναμώσῃ τὴν καρδιά Σου».

* * *

«10/22 Ἀπριλίου 1918

...Σὲ ὅλα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· ὅσο βαθύτερα τὸ βλέπεις, τόσο σαφέστερα τὸ καταλαβαίνεις. Οἱ θλίψεις ἐπιτρέπονται γιὰ τὴν σωτηρία μας. Ἐδῶ πενθοῦμε γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας καὶ δίνεται ἡ δυνατότης νὰ διορθωθοῦμε· καμμιά φορὰ ἐπιτρέπονται γιὰ νὰ μετρήσουν τὴν ταπείνωσι καὶ πίστι· ἄλλη φορὰ γιὰ παράδειγμα γιὰ τοὺς ἄλλους. Ἐν τούτοις, πρέπει νὰ ἐπιδιώξωμε κέρδος καὶ νὰ αὐξηθοῦμε πνευματικά. Θὰ ἀναφέρω μία παραβολὴ ὅχι τόσο ὁμορφή· εἶναι καλὰ τὰ λιπάσματα [γιὰ τὸν κῆπο]... καὶ μετὰ αὐξάνεται, ἀνθίζει πλούσια, μὲ εὐωδία, μὲ ἀρώματα, καὶ ὁ κηπουρὸς γυρίζει τὸν κῆπο του καὶ πρέπει νὰ εὐχαριστιέται μὲ τὰ φυτὰ του. Ἄν ὄχι, πάλι μὲ τὸ μαχαίρι του ἔρχεται, κόβει, ποτίζει, βγάζει τὰ ἀγκάθια, τὰ ὁποῖα πνίγουν τὰ ἄνθη καὶ περιμένει τὸν ἥλιο καὶ τὴν ἡπια αὔρα. Ἀναπαύεται μὲ τὴν ἀνάπτυξι τῶν μικρῶν του, τὰ ὁποῖα ἐφύτευσε μὲ ἀγάπη. Θὰ μπορούσα νὰ γράφω χωρὶς τέλος γιὰ τὸν κῆπο, γιὰ ὅλα τὰ φυτὰ, καὶ πῶς πρέπει νὰ προσέχωμε μῆπως τὰ χαλάσωμε, νὰ μὴ κάνωμε ζημιὰ στὰ τρυφερὰ ἄνθη...».

* * *

γ) ΚΛΕΙΝΟΥΜΕ μὲ τὸ ἐξῆς πράματι συγκλονιστικὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὶς τελευταῖες ἐπιστολὲς τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, ὅπου ἡ Μεγάλῃ Δούκισσα Ὑλγα γράφει καὶ διακηρύσσει τὴν *Πνευματικὴ Διαθήκη* τοῦ Βασιλομάρτυρος Πατέρα της· ἡ *Διαθήκη* αὐτὴ ἔχει τώρα σφραγισθῆ μὲ τὸ μαρτυρικὸ αἷμα Αὐτοῦ καὶ ὅλων τῶν Μελῶν τῆς Οἰκογενείας Του.

«Ὁ Πατέρας παρακαλεῖ νὰ μεταφέρετε σὲ ὅλους, ὅσοι παραμένουν πιστοὶ εἰς Αὐτόν, καὶ σὲ ὅσους αὐτοὶ δύνανται νὰ ἐπιδράσουν, νὰ μὴν ἐκδικηθοῦν χάριν Αὐτοῦ, διότι Αὐτὸς τοὺς ἔχει ἤδη συγχωρήσει

όλους και προσεύχεται για όλους· επίσης να μην έκδικηθούν για τὸν ἑαυτό τους· να ἐνθυμοῦνται δέ, ὅτι τὸ κακό, τὸ ὁποῖο τώρα ὑπάρχει στὸν κόσμο, θὰ γίνῃ ἰσχυρότερο, ἀλλ' ὅμως τὸ κακὸ δὲν νικᾶται διὰ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ μόνο διὰ τῆς ἀγάπης...».

1. Μετάφρασις ἐκ τοῦ ρωσικοῦ πρωτοτύπου. Τὸ κείμενο ἐγράφη ἀπὸ ἕναν κληρικὸ καὶ ἐνεκρίθη ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Πατριάρχη. Ἐξεδόθη στὰ «Πρακτικὰ τῆς Ἱεραῶς Συνόδου τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας 1917-1918», τ. 9, σελ. 182-183 (Μόσχα 2000) / Πρᾶξις 132, 9 (22) Ἰουλίου 1918, § 103.
2. Οἱ λόγοι τοῦ Ἁγίου Πατριάρχου στὸ σημεῖο τοῦτο ἀντικατοπτρίζουν τὴν πληροφόρησι στὰ ἐπίσημα *Δελτία Εἰδήσεων*, τὰ ὁποῖα ἐξεδόθησαν ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴ Κυβέρνησι σχετικὰ μὲ τὴν ἐκτέλεσι τοῦ Τσάρου.

Κατὰ τὰ *Δελτία* αὐτά, ἡ οἰκογένεια τοῦ Τσάρου εἶχε μεταφερθῆ σὲ ἄλλο τόπο γιὰ λόγους ἀσφαλείας· διὰ τοῦτο ὁ Πατριάρχης δὲν ἀναφέρεται στὸ μαρτυρικὸ τέλος αὐτῆς. Στὴν πραγματικότητα, ὅλη ἡ οἰκογένεια εἶχε ἐκτελεσθῆ (βλ. *Μέρος Α'* τῆς παρούσης ἐργασίας), κατόπιν μυστικῆς διαταγῆς τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς στὴν Μόσχα. Τὸ τηλεγράφημα τῆς Οὐραλιανῆς Ἐπιτροπῆς, τὸ ὁποῖο παραθέτουμε παραπλεύρως, γιὰ τὴν ἐκτέλεσι τῆς ἐν λόγω ἐντολῆς σώζε-ται.

Οἱ παραπλανητικὲς εἰδήσεις, διαδιδόμενες ἐπισημῶς ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴ Κυβέρνησι, εἶχαν βεβαίως πολιτικὲς σκοπιμότητες.

Ἐνδεικτικὰ εἶναι τὰ σχετικὰ γεγονότα στὸν Κίεβο, ὅταν διαδόθηκε ἡ εἰδήσις, ὅτι ὁ Τσάρος ἐκτελέσθηκε· στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ ἀναρίθμητο πλῆθος πιστῶν συνέρρευσε γιὰ τὸ μνημόσυνο. Ἐν ὄψει τούτου, οἱ Τοπικὲς Ἀρχὲς προσεκάλεσαν τὸν Μητροπολίτη Κιέβου κ. Ἀντώνιο (Χραποβίτσκι) καὶ τοῦ εἶπαν, ὅτι ἔχουν λάβει πληροφορίες ὅτι οἱ φῆμες περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Τσάρου δὲν εἶναι ἀληθεῖς καὶ ὅτι ζῆ ἀκόμη μὲ τὴν οἰκογένειά του. Ὡς ἐκ τούτου, δὲν τελέσθηκε ἡ ἐπιμνημόσυνος Ἀκολουθία, ὁ δὲ λαὸς ἀπεχώρησε χαρού-

Τὸ κρυπτογραμμένο τηλεγράφημα τῆς Οὐραλιανῆς Ἐπιτροπῆς, 4/17 Ἰουλίου 1918, 21.00 ὥρα, πρὸς τὸν Γραμματέα τοῦ Σοβнарком [Ἰπουργικοῦ Συμβουλίου] στὴν Μόσχα, μὲ τὸ ἐξῆς μήνυμα:

«Πεῖτε στὸν Σβερντλόφ, ὅτι ὅλη ἡ οἰκογένεια εἶχε τὴν ἴδια τύχη μὲ τὴν κεφαλὴ· ἐπισημῶς ἡ οἰκογένεια θὰ χαθῆ στὴν μεταφορὰ».

μενος με την ψευδή έντύπωση, ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ Τσάρου καὶ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας του δὲν κινδυνεύει.

Ὁ Λέων Τρότσκι (1879-1940) ἔγραψε στὸ *Ἡμερολόγιό* του σχετικά:

«Σὲ μία σύντομη επίσκεψί μου στὴν Μόσχα –μερικὲς ἐβδομάδες, νομίζω, πρὶν ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσι τῶν Ρωμανῶφ– ἐγὼ μεταξύ ἄλλων εἶπα στὸ Πολιτμπουρό, ὅτι ἐν ὄψει τῆς κρίσιμου καταστάσεως στὰ Οὐράλια, πρέπει νὰ ἐπισπεύσωμε τὸ δικαστήριον τοῦ Τσάρου... Τέσσερα ἄτομα ἔλαβαν μέρος: ὁ Λένιν, ἐγὼ, ὁ Σβερντλῶφ καὶ ὁ Κάμενεφ, ὁ ὁποῖος κάπου δὲν ὑπολογίσθηκε... Κατὰ τὴν ἐπομένῃ επίσκεψί μου στὴν Μόσχα, μετὰ τὴν πτώσι τοῦ Αἰκατερίνεμπουργκ [στὰ χέρια τοῦ Λευκοῦ Στρατοῦ, 12/25 Ἰουλίου 1918], ἐγὼ ἐρώτησα τὸν Σβερντλῶφ μετὰξὺ ἄλλων: “Καὶ ποῦ εἶναι ὁ Τσάρος;” “Φυσικά”, ἀπάντησε, “πυροβολήθηκε”. “Καὶ ἡ οἰκογένεια;”. “Πυροβολήθηκε μαζί του”. “Ὅλοι;”, ἐγὼ ἐρώτησα με ἐκπληξι. “Ὅλοι τοὺς! Καὶ τί;” Αὐτὸς ἀνέμενε τὴν ἀντίδρασί μου. Ἐγὼ δὲν εἶπα τίποτε. “Ποιὸς τὸ ἀπεφάσισε;”, ἐγὼ ἐρώτησα. “Ἐμεῖς τὸ ἀπεφασίσαμε ἐδῶ. Ὁ Ἡλίτς [Λένιν] θεωροῦσε ὅτι δὲν πρέπει νὰ τοὺς ἀφήσουμε [τοὺς Λευκοὺς] νὰ ἔχουν ἓνα ζωντανὸ λάβαρο στίς δύσκολες αὐτὲς συνθήκες”».

3. **Ἄννα Βυρούμπωβα** (1884-1964): κυρία τῆς τιμῆς στὴν ἀκολουθία τῆς Τσαρίνας, πέρασε ὀλίγους μῆνες σὲ ἄκρως δυστυχισμένο γάμο, ὁ ὁποῖος τελικὰ διελύθη· ἐσυκοφαντήθη με ἐξαιρετικὴ ἔμφασι μαζί με τὴν Τσαρίνα γιὰ δῆθεν ἀκόλαστες σχέσεις με τὸν Ρασποῦτιν· μετὰ τὴν Ἐπανάστασι, συνελήφθη ἀπὸ τὴν προσωρινὴ Κυβέρνησι καὶ ὑπεβλήθη σὲ ἀνάκρισι ἀπὸ τὴν κρατικὴ Ἐπιτροπή, ἡ ὁποία ἐξερενουῖσε τὴν ὑπόθεσι τοῦ Ρασποῦτιν· ἡ ἱατρικὴ ἐξέτασις ἀπέδειξε τὴν πλήρη ἀθωότητά της, διότι εὐρέθη παρθένος (!) μετὰ τὸ μαρτύριον τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, προσέφυγε στὴν Φιλανδία, ὅπου ἔγραψε τίς *Ἀναμνήσεις* της.

* * *

Πηγές

Στὰ ρωσικά:

Деяния Священного Собора Православной Росийской Церкви 1917-1918 22. [Πρακτικὰ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας 1917-1918], τт. 1-11, Государственный архив РФ, Новоспасский Монастырь, Москва 1994, 2000 гт.

Протопресвитеръ Михаилъ Польскій, *Новые мученики росийские* [Οἱ Νέοι Μάρτυρες τῆς Ρωσίας], τ. 1, Holy Trinity Monastery, Jordanville, N.Y. 1949 г.; репринтное издание Москва без года.

Письма Царской Семьи изъ заточения [Ἐπιστολαὶ τῆς Τσαρικῆς Οἰκογενείας ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας], Holy Trinity Monastery, Jordanville, N.Y. 1974 г.

Иеромонах Дамаскин (Орловский), *Мученики, исповедники и подвижники благочестия Росийской Православной Церкви XX столетия* [Μάρτυρες, ὁμολογηταὶ καὶ ἀσκηταὶ τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Κ' αἰῶνος], кн. 1, Издательство «Булат», Тверь 1992 г.

Στὰ ἀγγλικά:

Robert Wilton, *The Last Days of the Romanovs* [Οἱ Τελευταῖες Ἡμέρες τῶν Ρωμανῶφ], London 1920.

Pierre Gilliard, *Thirteen Years at the Russian Court* [*Δεκατρία χρόνια στην ρωσική Αύλη*], trans. F. Applesby Holt, New York 1970.

The New Martyrs of Russia [*Οι Νέοι Μάρτυρες της Ρωσίας*], Montreal 1972.

J.C. Trewin, *The House of Special Purpose* [*Ο Οίκος Ειδικού Προορισμού*], *Compiled from the Papers of their English Tutor Charles Syndey Gibbes*, New York 1975.

Ian Vorres, *The Last Great Duchess* [*Η Τελευταία Μεγάλη Δούκισσα*], London 1985.

Περιοδικά:

Православная Жизнь (Holy Trinity Monastery, Jordanville NY, USA).

Православная Русь (Holy Trinity Monastery, Jordanville NY, USA).

Orthodox Life (Holy Trinity Monastery, Jordanville NY, USA).

Orthodox Word (St. Herman Monastery, Platina CA, USA).